

Бойко Олена Іванівна
викладач кафедри
тактико-спеціальної підготовки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ОСОБИСТА БЕЗПЕКА ПРАЦІВНИКА ПОЛІЦІЇ ЯК ЗАСІБ МІНІМІЗАЦІЇ ВТРАТ ПІД ЧАС ПРОТИДІЇ ПРОЯВАМ ТЕРОРИЗМУ, СЕПАРАТИЗМУ ТА ЕКСТРЕМІЗМУ

Соціально-економічна, політична та криміногенна ситуація, що склалася у суспільстві, значно ускладнила умови професійної діяльності працівників поліцейських підрозділів, підвищила ступень професійного ризику. Це, у свою чергу, ще більш загостило проблему безпеки життєдіяльності працівників поліції, розробки та застосування системи заходів, спрямованих на збереження їх здоров'я і життя.

Важко усунути фактор небезпеки із професійної діяльності працівників поліції, враховуючи її спрямованість на охорону правопорядку та боротьбу зі злочинністю, професійний ризик завжди був і є її складовим елементом. У цих умовах особливого значення набуває вивчення та аналіз сукупності причин, що зумовлюють небезпечність правоохоронної діяльності та можливі її наслідки для поліцейських і членів їх сімей, а також визначення можливостей суспільства, держави, певних інститутів щодо їх мінімізації, компенсації та корекції.

В Україні вже накопичений певний досвід підготовки поліцейських до дій у критичних ситуаціях, забезпечення особистої безпеки, але факти пошкоджень, поранень та загибелі, які мають місце серед особового складу за сучасних умов, свідчать про недоліки у цій діяльності, її недосконалість.

У зв'язку з цим особливо значущою постає проблема підвищення ефективності навчання працівників органів внутрішніх справ стратегії, тактики та прийомів забезпечення особистої безпеки, в тому числі під час протидії проявам тероризму. На сторінках спеціальної літератури для характеристики цього напрямку все частіше застосовують поняття «менеджмент безпеки» за аналогією із зарубіжжям, де це поняття має широкий обіг, у тому числі і у сфері підготовки поліцейських. Важливо зазначити, що навчання працівників поліції безпечним діям повинно відбуватися у межах загальної їх підготовки, але в той же час як окремий, самостійний напрямок.

Корисним у цій справі може стати досвід зарубіжних країн, де навчання «менеджменту безпеки» стало обов'язковою частиною навчання «поліцейського менеджменту». Пошлемося на досвід США, де розроблюється та впроваджується велика кількість програм та рекомендацій, спрямованих на забезпечення особистої безпеки поліцейських. Це такі програми, як: «Вживання

поліцейського при виїзді на місце події»; «Вживання поліцейського під час рейду по вилученню наркотиків»; «Вживання поліцейського під час здійснення затримання»; «Вживання на вулиці» та інші. Здійснюються також програми, що спрямовані на навчання окремих категорій працівників з урахуванням їх специфіки (наприклад, забезпечення особистої безпеки працівників дорожньої поліції), існує і спеціальний курс навчання для жінок – поліцейських. Зміст програм складає розгляд тактики та методів забезпечення особистої безпеки. Всі ці програми є постійним компонентом професійної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників правоохоронних органів.

При розробці та впровадженні «навчальних програм виживання поліцейських» головна увага зосереджується на формуванні у поліцейських знань, умінь та навичок індивідуальної професійної поведінки, які спрямовані на забезпечення особистої безпеки у комплексі із здатністю «працювати у команді» (тобто забезпечувати безпеку колег), а також умінь керувати, забезпечуючи максимально можливу безпеку підлеглих. Головними завданнями цих програм у їх найбільш загальному вигляді є: формування у поліцейських професійно-психологічних установлень на забезпечення особистої безпеки та безпеки колег; оволодіння відповідними знаннями; практичне навчання тактики та прийомів забезпечення професійної безпеки; навчання поєднанню тактики та прийомів забезпечення безпеки з тактикою та прийомами вирішення професійних завдань та інші. Зрозуміло, що ці завдання конкретизуються у кожному конкретному випадку.

Прикладом програми універсального характеру є програма «Шлях до виживання». Ця програма розрахована на 40 навчальних годин і передбачає розгляд наступних питань: аналіз причин загибелі або поранень працівників; узагальнений соціально-демографічний та психологічний «портрет» працівника – жертви; умови та фактори, що сприяють забезпеченню особистої безпеки; психологічний «портрет» працівника, який здатний забезпечити оптимальний рівень безпеки; тактика особистих дій та роботи «у команді» по забезпеченню безпеки; комплекс конкретних знань, що характеризують стан людини у ситуаціях небезпеки; конкретні рекомендації – як діяти у межах закону по забезпеченню особистої безпеки та деяких інших. Обов'язковим елементом програми є практичне відпрацювання тактики та прийомів забезпечення особистої безпеки при вирішенні професійних завдань [1, с. 53-60].

При розробці та реалізації програм забезпечення особистої безпеки поліцейських багато уваги приділяється формуванню у співробітників поліції окремих умінь та навичок виживання. Одним із таких умінь є вміння спілкуватися. З точки зору американських фахівців, вміння спілкуватися, проводити опитування, управляти спілкуванням в тих або інших обставинах – це обов'язкові вміння поліцейського, від якості сформованості якого залежить його особиста безпека. Саме тому ці питання обов'язково входять у навчальні програми, що спрямовані на забезпечення безпеки поліцейських у різних

ситуаціях.

Не тільки американські фахівці з питань забезпечення особистої безпеки акцентують увагу на значущості цього уміння для поліцейських. Подібна ситуація існує і в інших країнах світу. Так, на думку британських фахівців, безпека поліцейського залежить від низки навичок та умінь. Але в першу чергу, це навички спілкування у конфліктних або у стресових ситуаціях або при конфронтаціях. Навчання цих навичок дозволить поліцейським уникнути використання надмірної сили і тим самим знизити травматизм. Обов'язковим елементом будь-якої програми по тактиці спілкування є вивчення мови рухів тіла та реакцій у відповідь в умовах стресу, що дає можливість поліцейським краще зрозуміти противника та передбачити його дії, а також правильно відреагувати на них, вибравши відповідний прийом. Уміння та навички спілкування відпрацьовуються одночасно з фізичними навичками в умовах, які наближені до реальних. Головна мета тут – забезпечити поліцейському особисту безпеку [2, с.19–20].

Звичайно, уміння та навички спілкування у різних ситуаціях професійної діяльності не єдино важливі для забезпечення особистої безпеки працівників поліції. Це тільки приклад того, як поєднується у цьому процесі суто професійні та соціальні аспекти. Соціальні уміння та навички розглядаються вже не як щось другорядне у підготовці поліцейських, а як важливий елемент їх професіоналізму, від якого значною мірою залежить виконання ними професійних завдань і збереження при цьому власного життя та життя оточуючих.

1. Матюхіна Н.П. Забезпечення особистої безпеки персоналу органів внутрішніх справ: основні підходи // Вісник університету внутрішніх справ. – 2000. – № 10. – С. 53-60.

2. Боутмен П. Основы обеспечения личной безопасности полицейского // Вопросы борьбы с преступностью за рубежом. – М., 1996. – Вып. 35. – С. 19-20.

Вичавка Валерій Іванович
ад'юнкт Національної академії
Державної прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького
(м. Хмельницький)

ДЕРЖАВНА ПРИКОРДОННА СЛУЖБА УКРАЇНИ ЯК СУБ'ЄКТ ПРОТИДІЇ ТЕРОРИЗМУ

Питання, присвячені боротьбі з тероризмом, є надзвичайно актуальними для нашої держави на сьогоднішній день та одночасно болючими для усього світового співтовариства. Уже майже три роки на південно-східних рубежах нашої держави триває антитерористична операція (далі – АТО).

Проблематика тероризму дуже складна у своєму дослідженні, а ще